

En toen kwam in de Maas een mooie roeiboot aangedreven

Afbeelding 1 De berging van de roeiboot aan de Loskade in Cuijk.

Auteur: Peter Seinen

Administratieve gegevens

Projectnaam	Roeiboot in de Maas
Projectcode	ROE-05
Gemeente	Cuijk
Toponiem	Passantenhaven Cuijk
Werkgebied	Maas
Kadasterinformatie	Kaartnummer: 46AZb
RD-coördinaten	XRD 189340 m YRD 145645 m
Periode onderzoek	27-3-2005
Auteurs	Peter Seinen
Rapportnummer	MiM-Rapport-ROE-05-Versie-11
Rapportdatum	15-7-2022

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	4
2. Bureauonderzoek van verschillende contexten	4
2.1 Geografische context	4
2.2 Geologische context	6
2.3 Historische context	6
2.4 Archeologische context	6
3. Doelstelling onderzoek en onderzoeksvragen	6
4. Beschrijving van onderzoeksmethoden en technieken	6
5. Resultaten van het onderzoek	6
6. Conclusies	23
7. Aanbevelingen	23
Dankbetuiging	23
Literatuur	23
Bijlage	24

Verzendlijst

Stichting Mergor in Mosam

Bestuur:

Joost van den Besselaar, Noud Cornelissen, Marc Pennings, Martien Verrijt

Contactgroep:

Diana Derks, Andre Frentz, Brigitte en Rob Maassen, Erik Van Hoof, Wilco Van Lanen

Landelijke Werkgroep Archeologie Onder Water

Albert Zandstra

Samenvatting

De stalen roeiboot de in maart 2005 in de Maas bij Cuijk kwam langsrijven, had een mooie vorm en een goed doordacht ontwerp. Besloten werd om de constructie op te meten en te tekenen.

De ontwerper en de werf waar deze boot gebouwd werd zou mogelijk Eltink uit Cuijk kunnen zijn. De datering, op basis van de gebruikte constructietechniek en de stalen noppenplaten zou tussen 1945 en 1950 kunnen liggen. De boot was mogelijk de zevende uit een serie.

De boot werd verkocht in 2021 en nieuwe eigenaar gaat de boot restaureren.

1. Inleiding

Op 27 maart 2005 tijdens verkenningssduiken op Gebied 6000, met Marc, Diana en Joost, kwam plotseling een half gezonken roeiboot de Maas afrijven. De boot werd in de passantenhaven van Cuijk gelegd en later geborgen (Afbeeldingen 2 tot 5).

Marc en Joost herkenden de boot onmiddellijk van eerdere waarnemingen in de Niers. Op 1 april werd de roeiboot met behulp van de gemeentewagen uit het water gehaald en overgebracht naar het terrein van de Bungelaar. Het ambitieuze plan om de boot op te laten knappen door onze meesterlasser Jos van der Heijden, is nooit gerealiseerd. Door de herinrichting van het terrein van de Bungelaar moest de roeiboot verplaatst worden en werd na lang wikken en wegen verkocht aan een liefhebber die de boot wil restaureren.

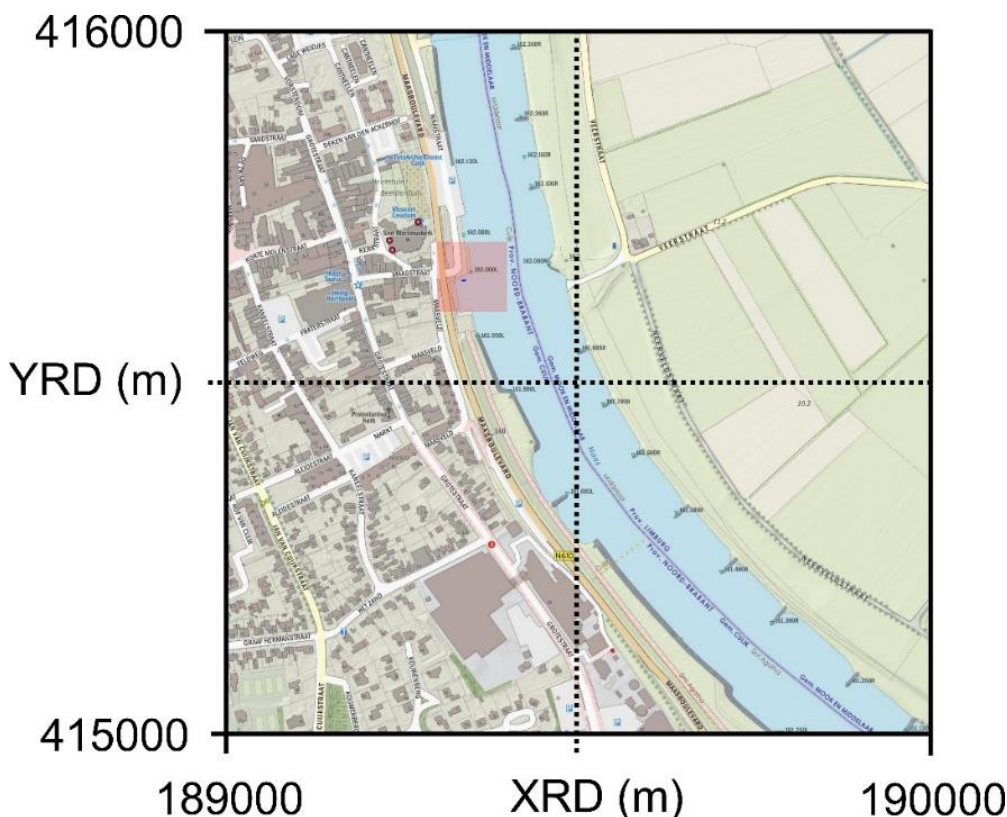
Omdat de roeiboot een mooie en goed doordachte vorm had, werd besloten om de constructie te documenteren.

2. Bureauonderzoek van verschillende contexten

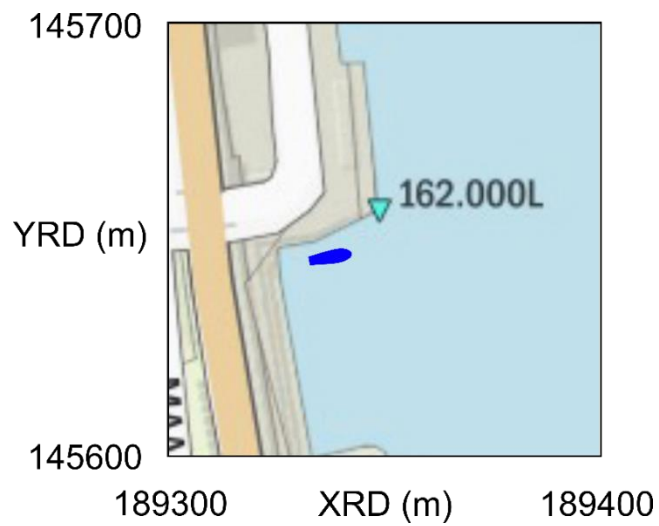
2.1 De geografische context

De locatie waar de roeiboot geborgen werd is weergegeven in Afbeeldingen 2 en 3.

De roeiboot is eerder waargenomen in de Niers, de zijrivier van de Maas bij Gennepe.

Afbeelding 2 De locatie van de passantenhaven in de Maas bij Cuijk.

Afbeelding 3 De locatie van de roeiboot in de passantenhaven in Cuijk.

Afbeelding 4 Zijaanzicht van de half-gezonken roeiboot in de passantenhaven in Cuijk.

Afbeelding 5 Bovenaanzicht van de half-gezonken roeiboot in de passantenhaven.

2.2 De geologische context

Niet van toepassing

2.3 De historische context

De roeiboot was eerder waargenomen in de Niers bij Gennep. Mogelijk was het oorspronkelijk een vissersboot.

2.4 De archeologische context

Niet van toepassing

3. Doelstelling onderzoek en onderzoeksvragen

Het documenteren van de constructie.

Het achterhalen van de scheepswerf.

Het dateren van de boot.

4. Beschrijving van onderzoeksmethoden en technieken

De constructie van de roeiboot werd getekend op basis van nauwkeurige metingen, met behulp van rolmaten en spanlijntjes. De hieruit berekende projecties en doorsneden werden ter controle geprojecteerd op foto's van de roeiboot genomen op lange afstand.

5. Resultaten van het onderzoek

De constructie bestaat uit projecties langs de belangrijkste kijkrichtingen:

- Bovenaanzicht
- Onderaanzicht
- Vooraanzicht
- Achteraanzicht
- Langsdoorsnede (langs de lengteas)
- Dwarsdoorsneden (dwars op de lengteas langs de spanten en de compartimenten)

De projecties worden met en zonder afmetingen weergegeven in Afbeeldingen 6 tot 16. De controle van de constructietekening van het zijaanzicht en het vooraanzicht worden weergegeven in Afbeeldingen 17 en 18. De positie en constructie van de roeidollen wordt weergegeven in Afbeelding 19.

Beschrijving

De roeiboot is gemaakt van gebogen plaatstalen delen die aan elkaar gelast zijn. Aan de voor- en achtersteven zijn waterdichte afsluitbare compartimenten aangebracht die de boot onzinkbaar maken. Ter versteviging van de constructie zijn vijf spanten van T-profielen aangebracht. Er is geen kiel-constructie gemaakt. De bovenrand van de boot werd verstevigd met een L-profiel. Naast de spanten zijn de ondersteuning van twee houten zitbanken bevestigd. Op een werkbare afstand van deze banken werden inklapbare roeidollen bevestigd. Aan de onderzijde van de achtersteven-zijde van de boot was een vast roer gelast (deze constructie heet een scheg). Aan het uiteinde wordt de scheg gefixeerd met twee metalen strips die aan de bodem gelast zitten. Aan de bovenzijde aan voorsteven-zijde van de boot was een metalen oog gelast, waarin een o-ring met een ketting vastzat.

De voorplecht en achterplecht waren vervaardigd van stalen noppenplaten in een vierkant patroon met een noppenafstand van 7.0 cm.

Bij de berging was de bodem nog bedekt met resten van een taps toelopend houten plankier (Afbeelding 5) van circa 90 tot 110 cm breed en 180 cm lang. Het plankier bestond uit tweemaal zeven betrekkelijk smalle (taps toelopende) planken met in het midden een rechte bredere plank.

De voorste zitplank met een breedte van circa 20 cm voor de roeier was nog aanwezig. De dikte is onbekend.

Op het L-profiel aan stuurboordzijde aan de achtersteven is het Romeinse cijfer VII ingegraveerd (Afbeelding 20).

Discussie

De roeiboot heeft een mooie vorm, die met gevoel ontworpen is. Inmiddels is een mogelijke scheepswerf in beeld gekomen (Bijlage 1): Eltink, die werven gehad heeft in Beneden-Leeuwen, Mook en Cuijk.

Het Romeinse cijfer VII op het L-profiel aan de bovenzijde van de achtersteven is mogelijk een serienummer.

De gebruikte materialen en de constructiewijze geven een richting voor een datering.

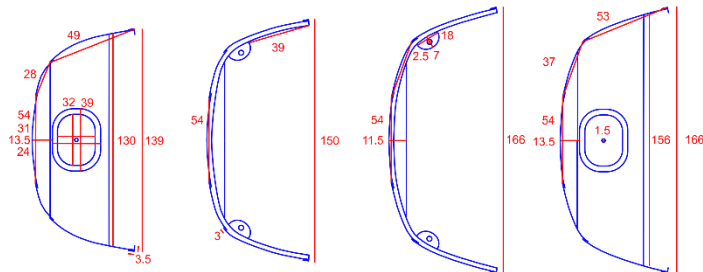
De stalen noppenplaten zijn slechts korte tijd gebruikt, tussen 1925 ~1950¹, hoewel niet uitgesloten mag worden dat er oud of hergebruikt materiaal gebruikt is. Mogelijk geeft de grotere afstand tussen de noppen een extra aanwijzing voor een strakkere datering.

Het lassen van scheepsconstructies begint in 1921², maar het zal pas veel later door de kleinere werven zijn toegepast. Een datering van 1945 ~ 1950 lijkt redelijk.

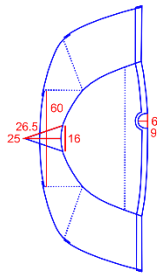
¹ Onder de term “profielplaat” op de website <https://www.debinnenvaart.nl/binnenvaarttaal/>

² Gugelot-1965 en Mossel-1944.

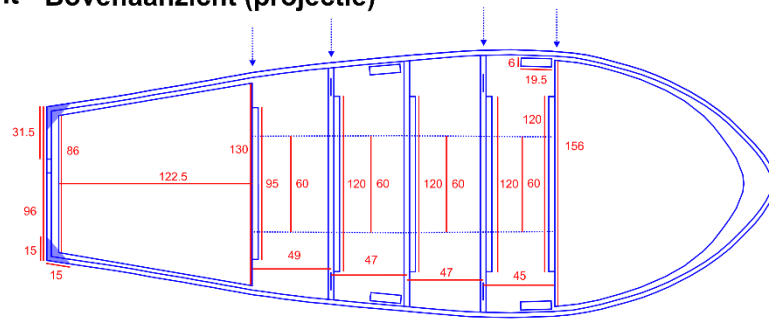
Dwarsdoorsneden

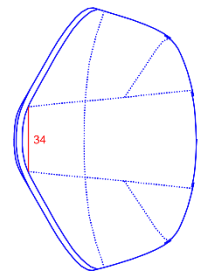
Achteraanzicht (projectie)

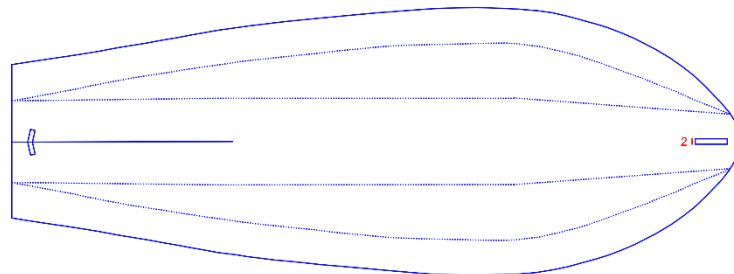
Bovenaanzicht (projectie)

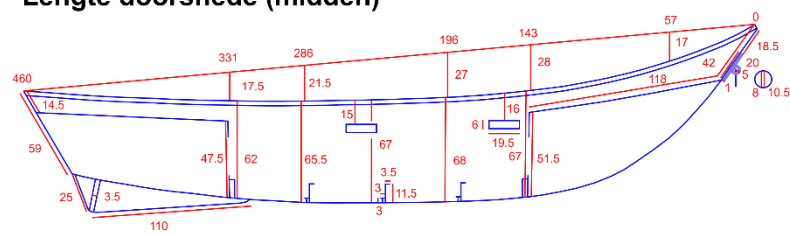
Vooraanzicht (projectie)

Onderaanzicht (projectie)

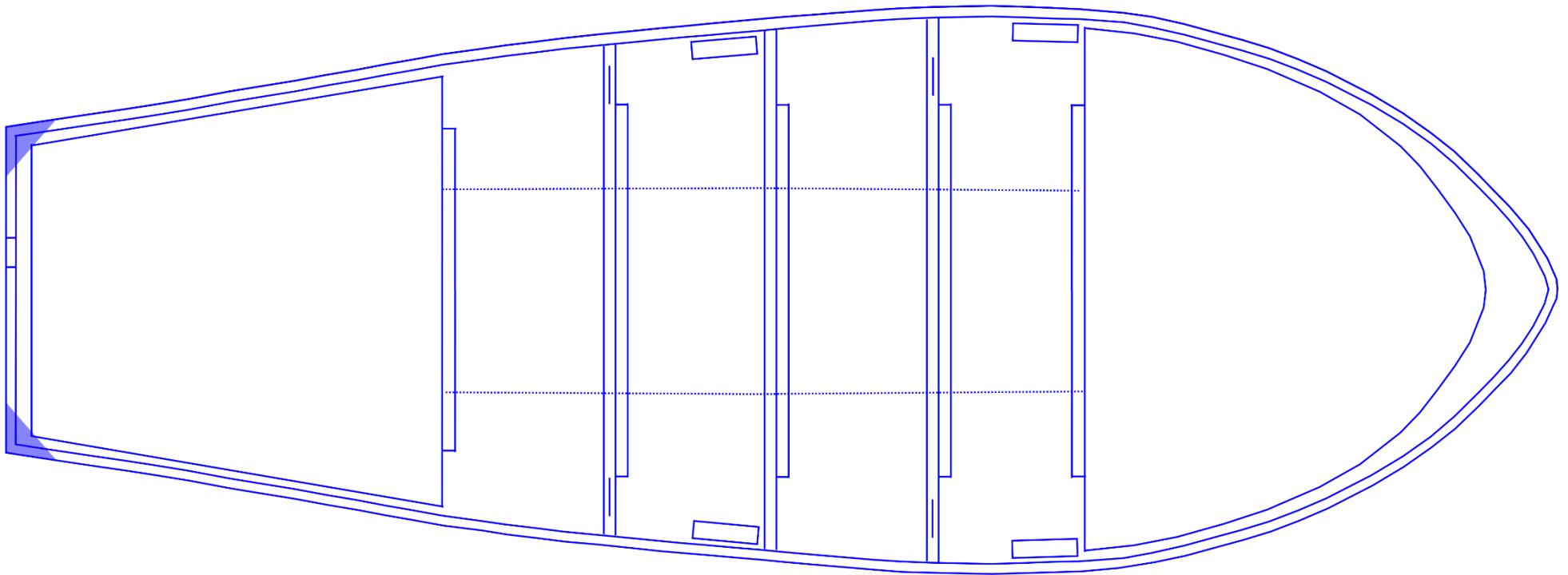

Lengte doorsnede (midden)

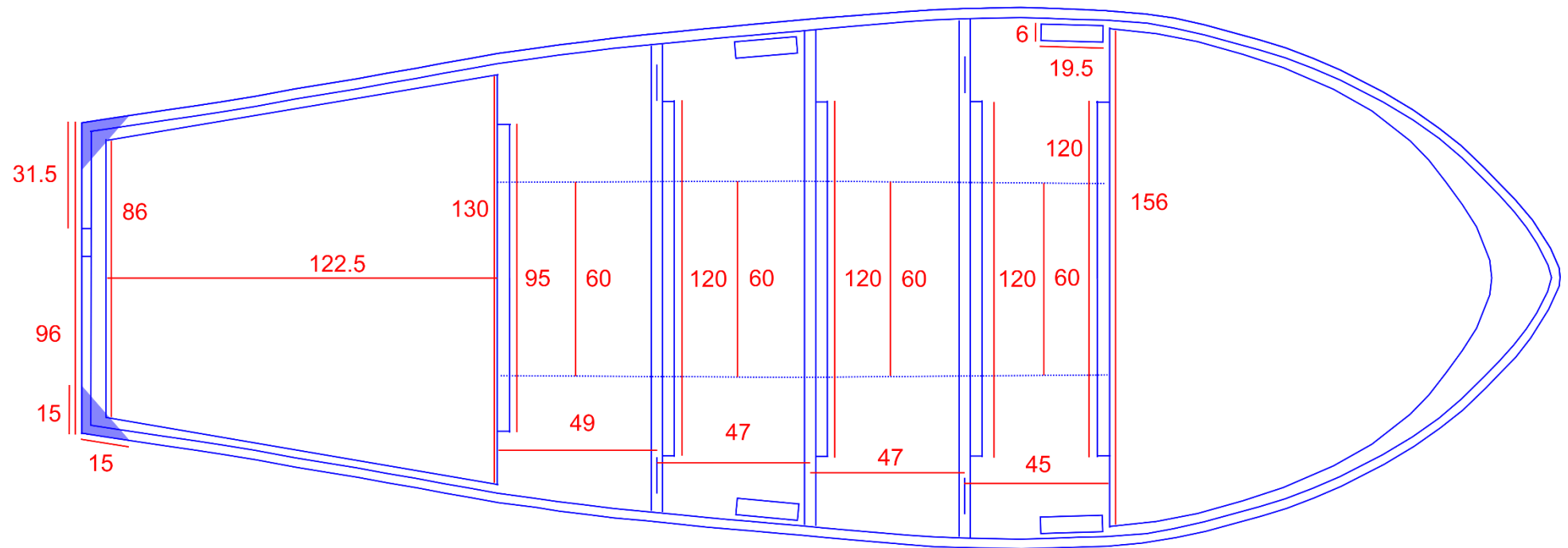
Afbeelding 6 Overzicht van alle projecties, inclusief afmetingen in centimeters.

Bovenaanzicht (projectie)

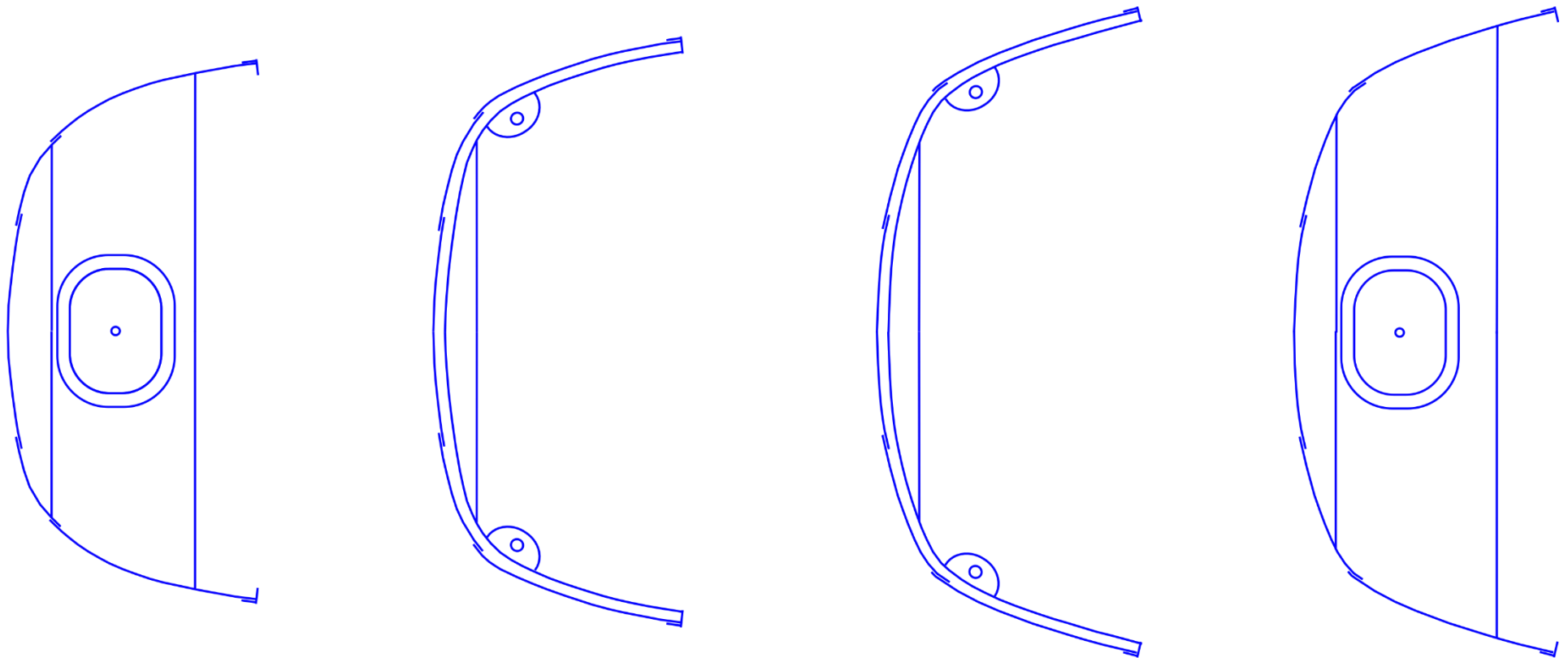

Afbeelding 7 Loodrechte projectie bovenaanzicht.

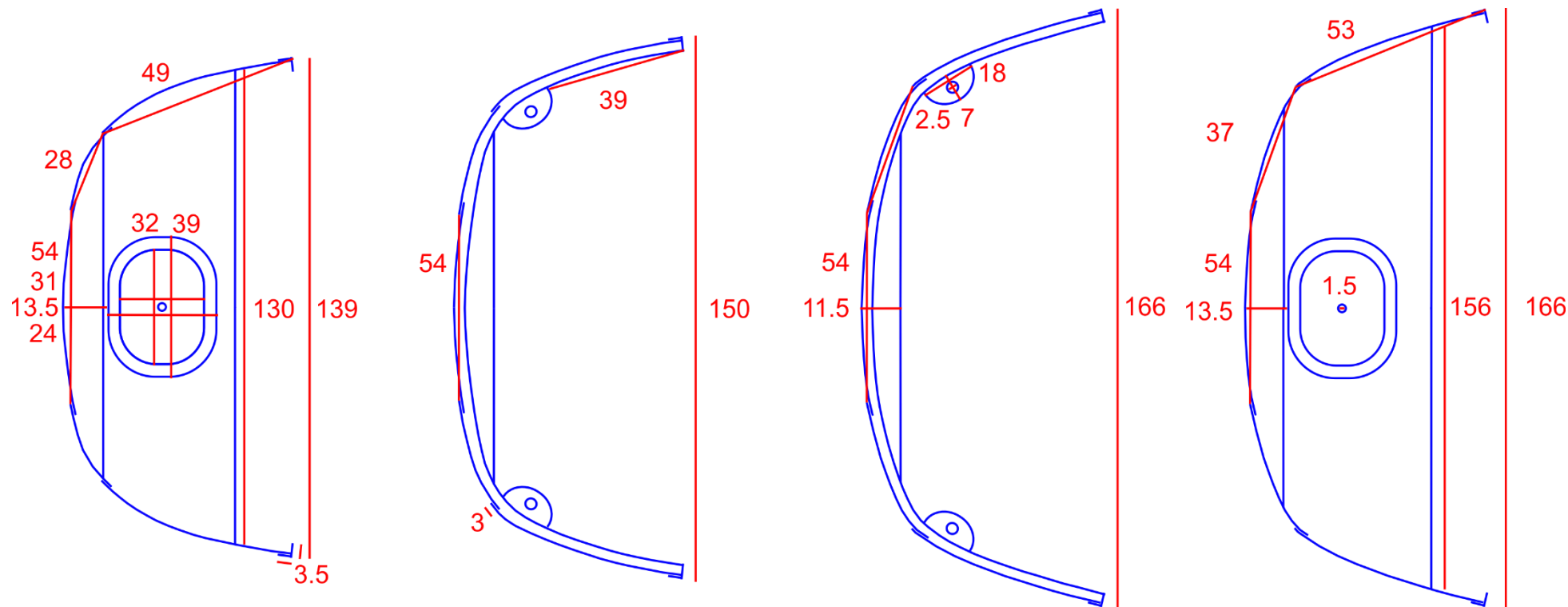
Bovenaanzicht (projectie)

Afbeelding 8 De projectie van Afbeelding 7 met de maten in centimeters.

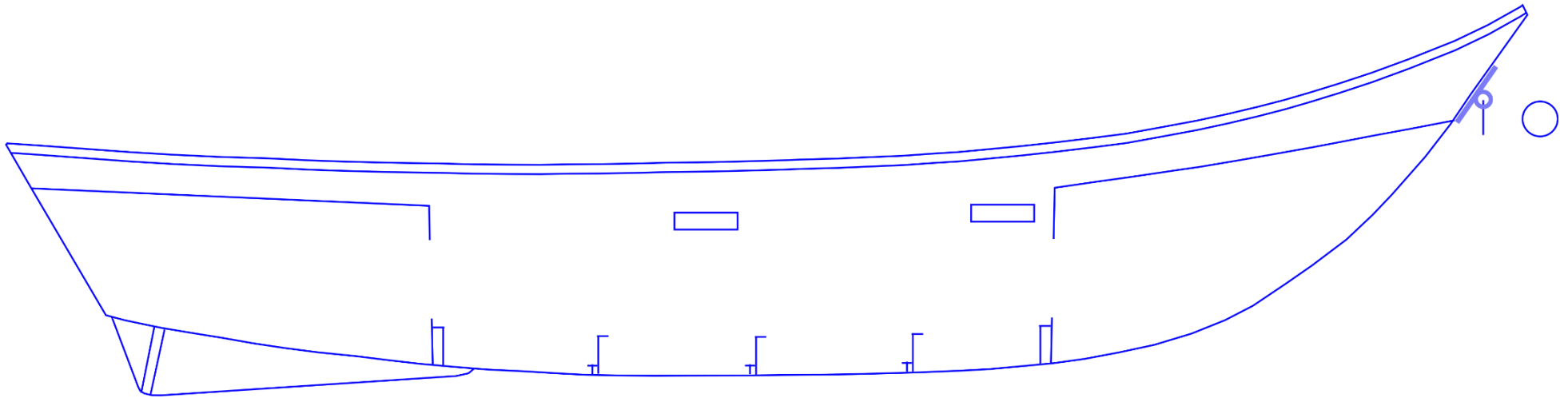

Afbeelding 9 De loodrechte projecties van de dwarsdoorsnedes op de posities aangegeven in Afbeelding 2.

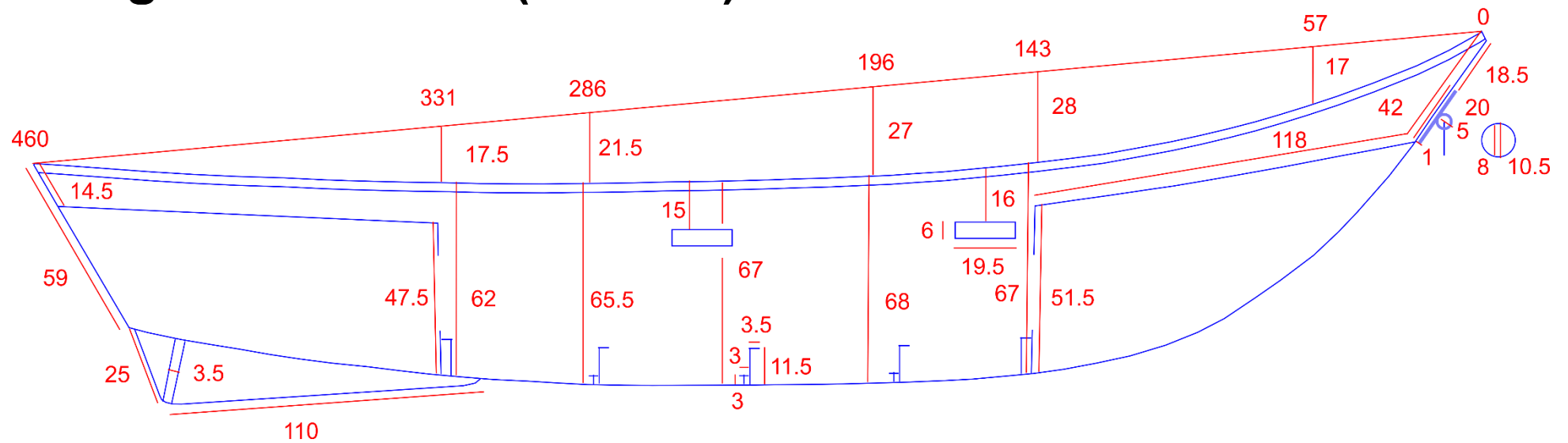
Afbeelding 10 De projectie van Afbeelding 9 met de maten in centimeters.

Lengte doorsnede (midden)

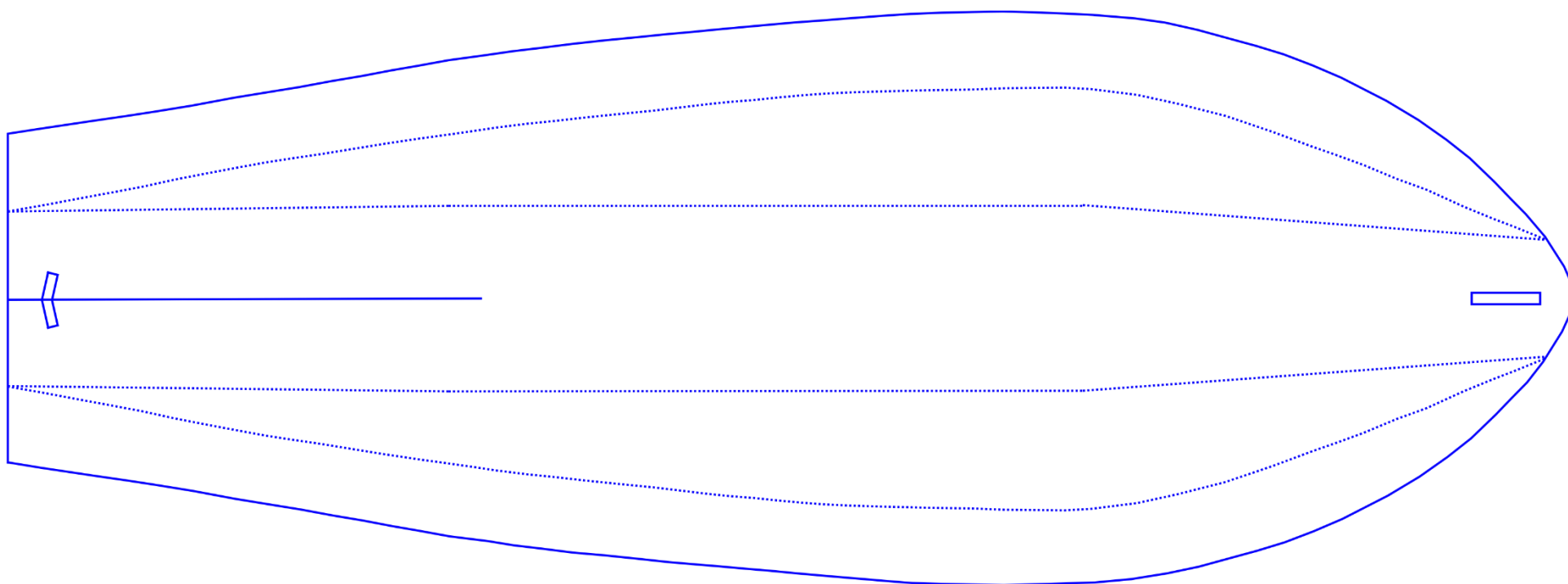

Afbeelding 11 De loodrechte projectie van de lengte doorsnede.

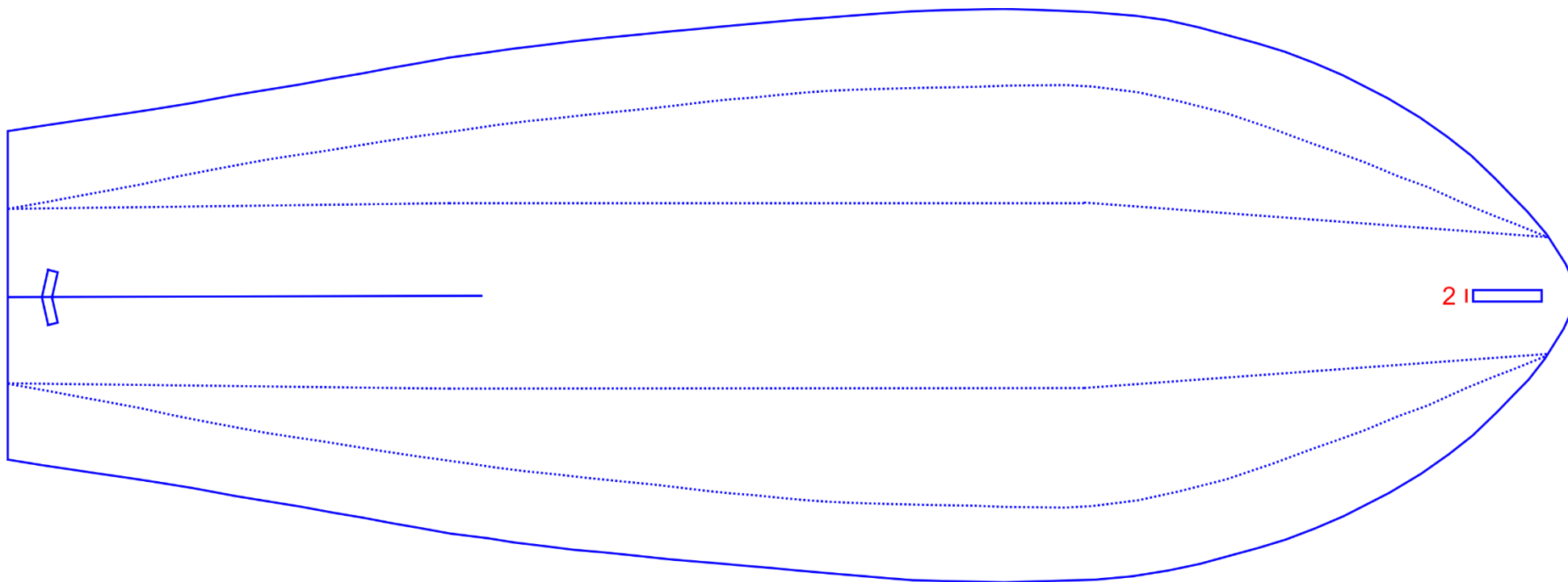
Lengte doorsnede (midden)

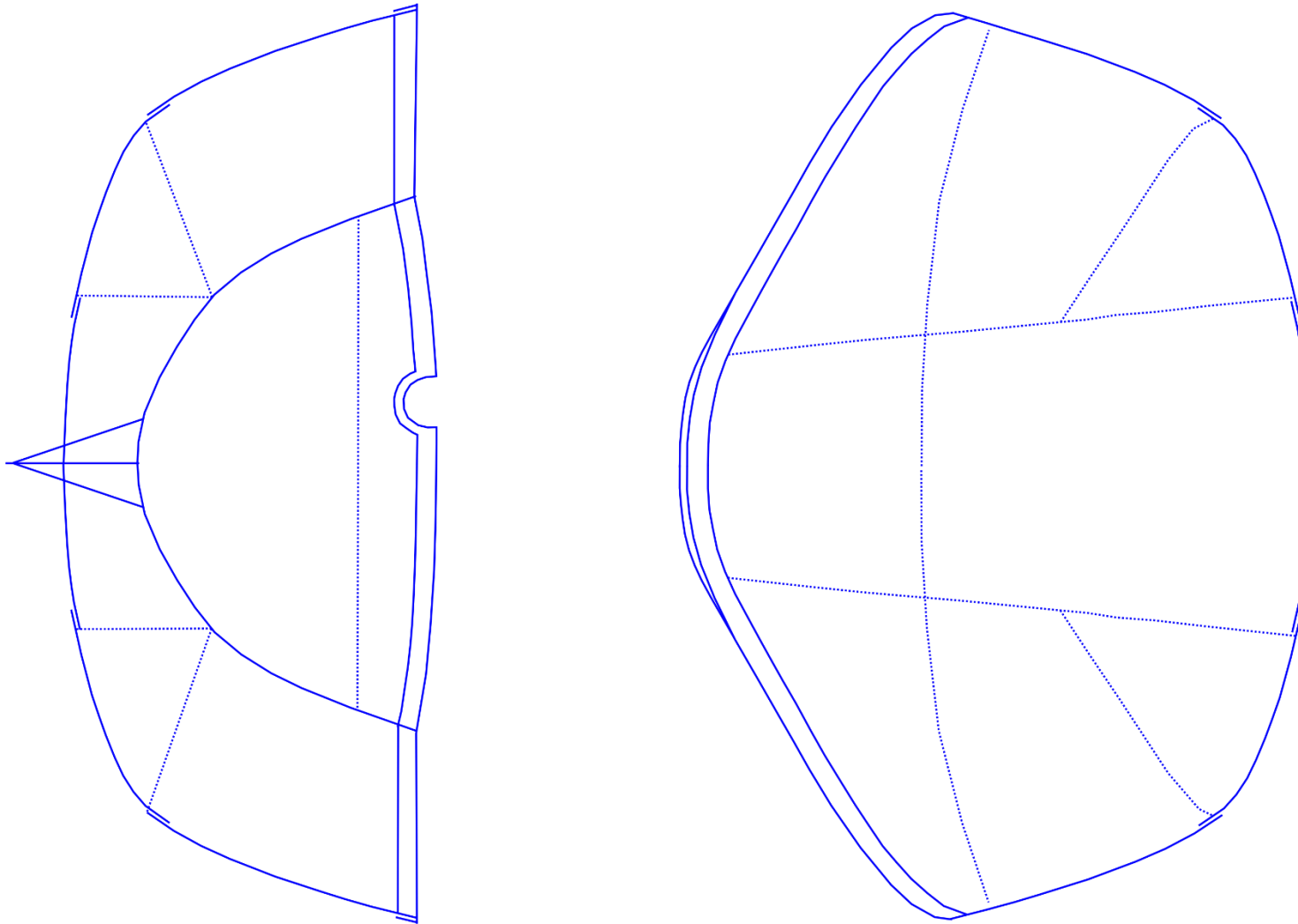
Afbeelding 12 De projectie van Afbeelding 11 met de maten in centimeters.

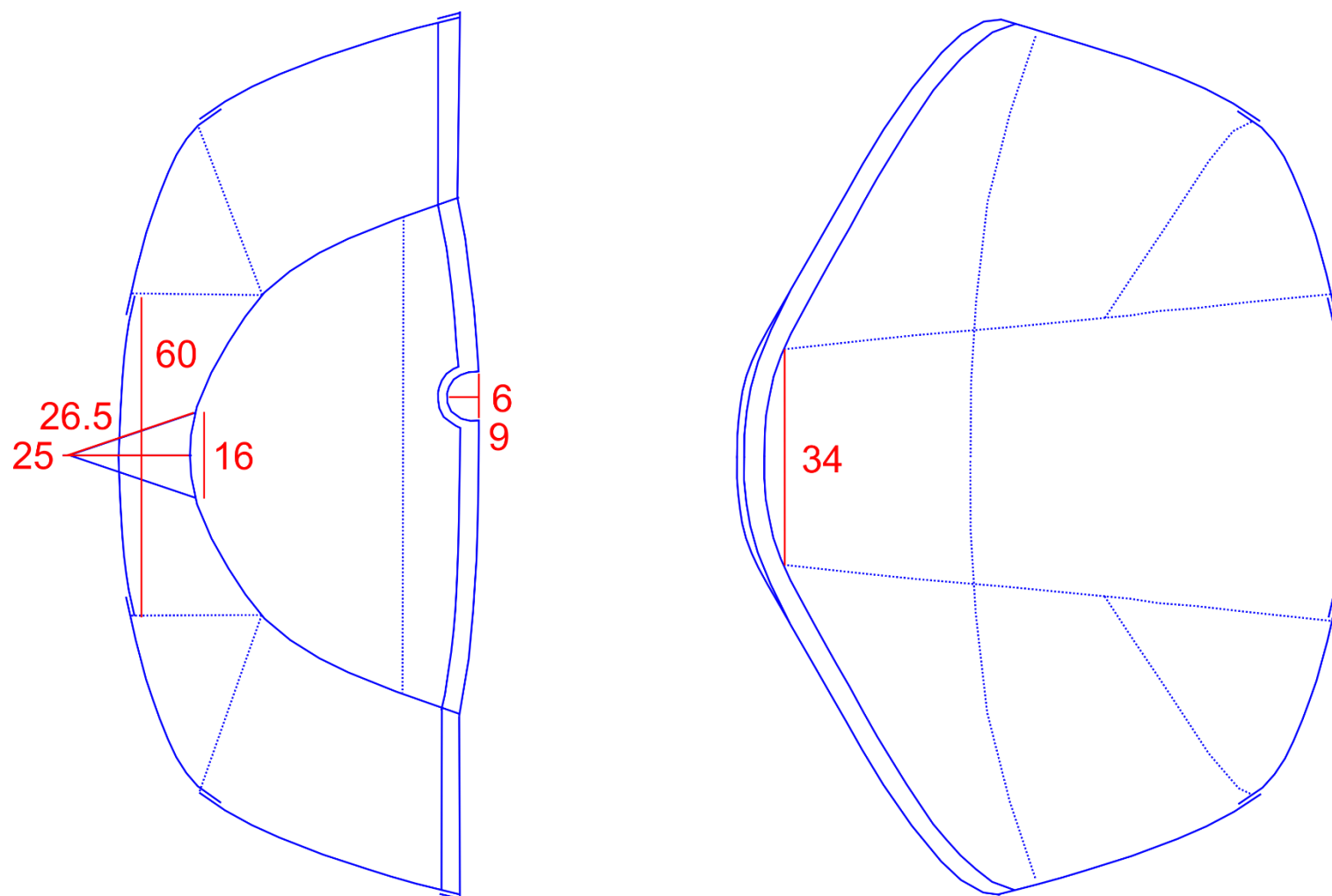
Afbeelding 13 De loodrechte projectie van de onderzijde.

Afbeelding 14 De projectie van Afbeelding 13 met de maten in centimeters.

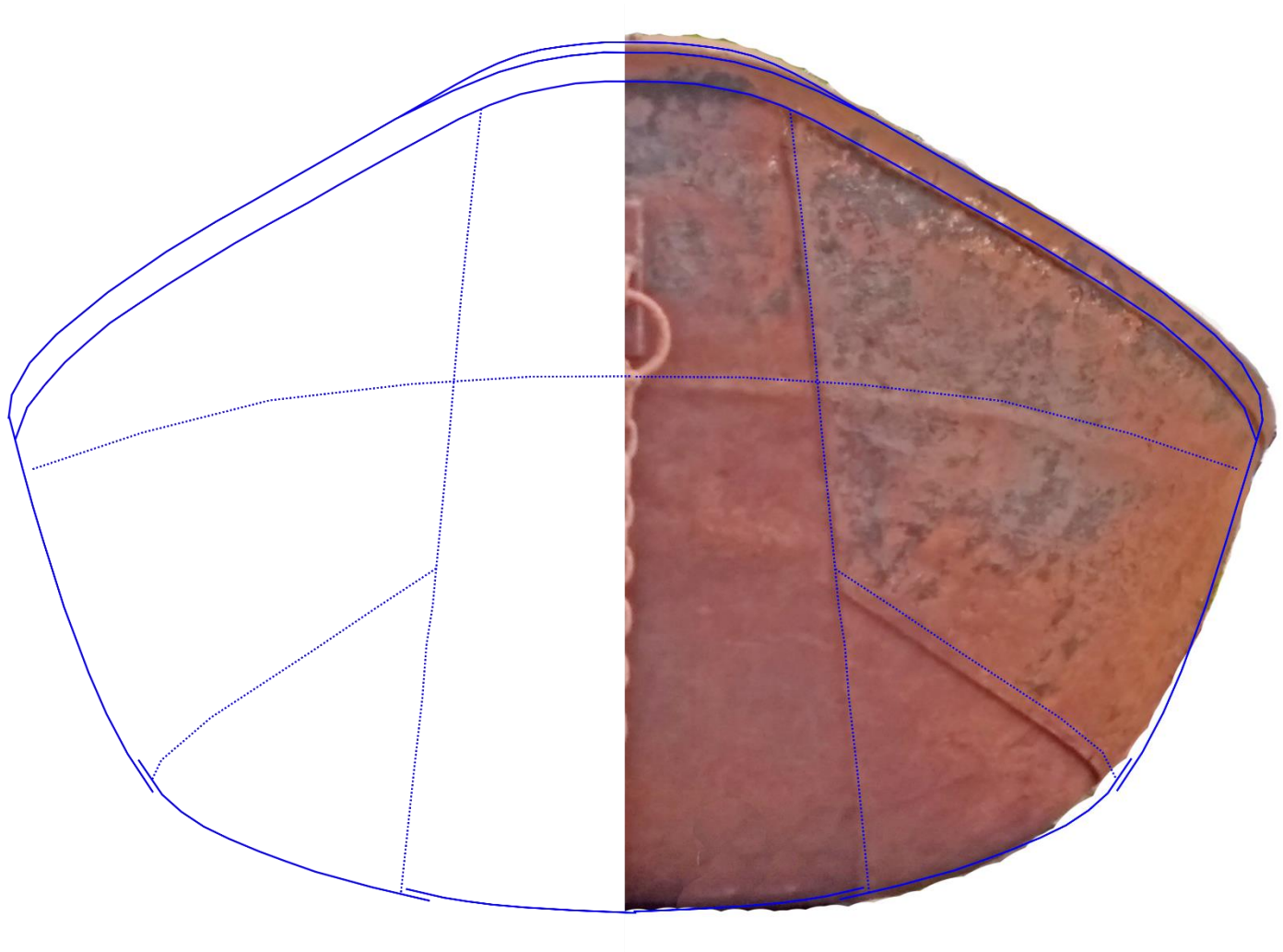
Afbeelding 15 De loodrechte projecties van de achterzijde (links) en voorzijde (rechts).

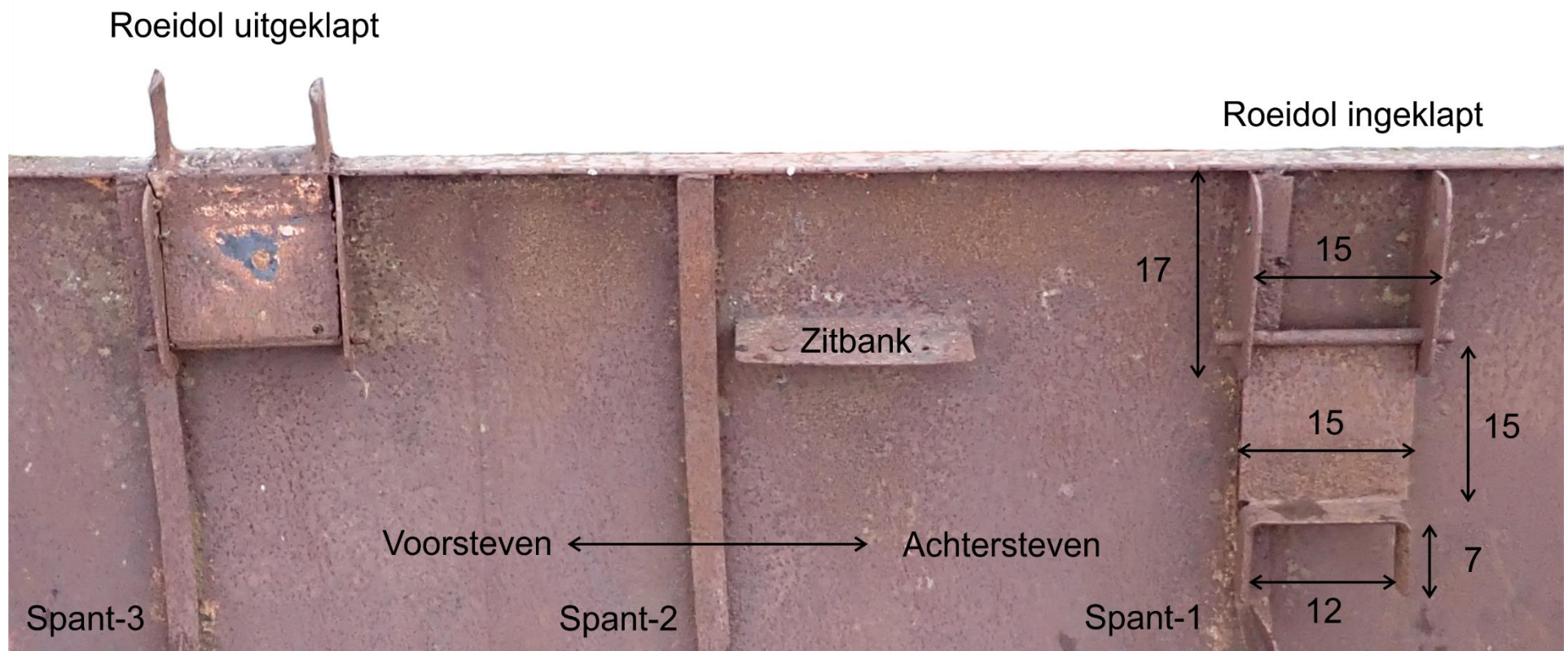
Afbeelding 16 De projectie van Afbeelding 15 met de maten in centimeters.

Afbeelding 17 Projectie van de lengte doorsnede over de foto van het zijaanzicht.

Afbeelding 18 Projectie van de lengte doorsnede over de foto van het vooraanzicht.

Afbeelding 19 De constructie, afmetingen en positie van de roeidollen.

Afbeelding 20 De graving op het L-profiel op de rechterkant van de achtersteven.

6. Conclusies

De roeiboot heeft een mooie vorm met een goed doordachte constructie.

Scheepswerf Eltink, eerst gevestigd in Beneden Leeuwen, daarna Mook, vervolgens Cuijk, en Gennep, zou een mogelijke bouwer van de boot zijn.

De datering zou op basis van de gebruikte verbindingstechniek (lassen, na 1921) en het gebruik van noppenplaten (1925 ~ 1950) ergens rond de tweede wereldoorlog kunnen liggen.

De Romeinse VII in het L-profiel zou een serienummer kunnen zijn.

7. Aanbevelingen

Bureauonderzoek naar de scheepswerf Eltink en de gebruiksgeschiedenis van de roeiboot.

Dankbetuiging

Dank aan medewerkers van de gemeentewerf Cuijk, met name Tinie Jansen, voor het bergen van de roeiboot en het vervoer naar locatie de Bungelaar. Dank aan Joost, Marc en Martien die geholpen hebben met het opmeten van de constructie.

Literatuur

Gugelot, J.F., Helwig, A.P., 1965, Scheepsbouw, Amsterdam.

Mossel, G.P.J., 1859, Handleiding tot de kennis van het schip, Amsterdam
Nederlandsche Vereniging voor laschtechniek, Het lasschen in den scheepsbouw, Laschsymposium 1944, Amsterdam.

Bijlage 1 Email van Marc Pennings en Joost van den Besselaar

Marc,

Zeer, zeer interessant dat bootje. Wil ik onmiddellijk kopen. Ik ken Cees vrij aardig, hij was schipper bij Smals, op een sleep/duwvlet. Hij kan ook ontzettend goed zeemansliederen vertolken met zijn accordeon.

Hoe was het met hem, als je hem nog eens ziet, doe hem de hartelijke groeten.

Nog interessanter is om te proberen het scheepsarchief van Eltink te vinden. Ik kende beide broers. Volgens mij leeft er een niet meer. Het laatste wat ik weet is dat ze naast de Molen in Linden in de haven van Cuijk een grote hal hadden met een helling. Ze hadden ook enkele prachtige oude slepers aan de steiger liggen, en de pakjesboot uit Spanje voor de jeugd uit Cuijk. Als zij dit soort vletten gebouwd hebben, zou helemaal prachtig zijn. Eltink had eerst een werf in Beneden Leeuwen, daarna een jachtwerf in Mook en als laatste in Cuijk volgens mij. Ik zal eens kijken of ik een van de broers nog kan opsporen.
Had Cees geen tekening van dit model ? Of maakte hij dat uit zijn hoofd. Hiervoor is het model eigenlijk te precies.
Heb jij het adres van Cees ?

Joost,

Van: Marc Pennings [<mailto:MPennings@mooiland.nl>]

Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 17:59

Aan: Joost van den Besselaar <ja.vd.besselaar@home.nl>; Seinen <seinen@onsbrabantnet.nl>

Onderwerp: Stalen sloep

Hallo Heren

Ik kwam vanmiddag bij een klant die in zijn vrije tijd (die hij zat heeft) miniatuur boten en schepen maakt.

Hij had er ook een sloep bij, deze lijkt redelijk veel op de sloep uit de Maas

Dit type werd gemaakt in leeuwen door Elting of Eltink.

Joost, je krijgt nog de groeten van die man.
(Cees van Dreumel uit Cuijk)

Groet,

Marc